

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าในการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของ
กิมหลั่น ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

๒.๑.๑ ความสำคัญของวรรณกรรมและผู้เขียน

๒.๑.๒ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสารคดี

๒.๒.๑ ความหมาย

๒.๒.๒ ลักษณะ

๒.๒.๓ ประเภท

๒.๒.๔ การพิจารณาหรือประเมินคุณค่าสารคดี

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมประเภทนวนิยาย

๒.๓.๑ ความหมาย

๒.๓.๒ องค์ประกอบ

๒.๓.๓ ประโยชน์หรือคุณค่า

๒.๔ คนไทยเชื้อสายจีนชนบท

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเป็นจีนในวรรณกรรมไทย

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

๒.๑.๑ ความสำคัญของวรรณกรรมและผู้เขียน

เจตนา นาควิษระ (๒๕๓๙ : ๑๑๕-๑๑๖) กล่าวว่า การพิจารณาบทบาทของผู้แต่งใน
การวิจารณ์เชิงประเมินคุณค่า (Evalu-ative Criticism) จะโดยจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม นักวิจารณ์เป็น

จำนวนมากไม่สามารถที่จะลบภาพของผู้แต่งออกไปจากกิจกรรมที่เรียกว่าการวิจารณ์ได้ ความสับสนจึงเกิดขึ้นระหว่างการประเมินคุณค่าตัววรรณกรรม กับการประเมินคุณค่าตัวผู้แต่ง จนทำให้ในบางครั้งนักวิจารณ์และผู้อ่านลืมนำไปว่าในกิจกรรมที่เรียกว่าการอ่านหรือการวิจารณ์นั้น เรามิได้สัมผัสกับตัวกวีโดยตรง หากแต่เราสัมผัสกับผลงานสร้างสรรค์ของเขา การได้รู้จักตัวผู้แต่งก็ โดยผ่านตัววรรณกรรม เราได้เห็นภาพผู้แต่งก็โดยที่เขาแฝงอยู่ในตัวงาน ซึ่งแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ ออกเป็น ๓ แนวทาง คือ

แนวทางแรก การลดความสำคัญของตัวผู้แต่งทำให้นักวิจารณ์เพ่งความสนใจไปสู่ การประเมินคุณค่าตัวงานวรรณกรรม ซึ่งในแง่นี้วรรณคดีวิจารณ์ในศตวรรษที่ ๒๐ ได้สร้างผลงานที่มีคุณภาพไว้มากมาย ที่มีทั้งความลึกซึ้งและความหลากหลายในเชิงความคิด

แนวทางที่ ๒ การตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความหมายอันตรงตัวของวรรณกรรม ซึ่งแต่เดิมถือว่าจะต้องเป็นความหมายที่ผู้แต่งกำหนดไว้ การที่มีผู้ชี้ให้เห็นถึง “Ententional Fallacy” ของงานวิจารณ์บางประเภท เป็นทางที่นำไปสู่การพัฒนาวิธีการประเมินคุณค่าที่ยึดตัวผู้อ่านเป็นเกณฑ์ คือนำไปสู่สุนทรียศาสตร์ของผู้รับ (Aesthetics of Reception)

แนวทางที่ ๓ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปลดปล่อยตัววรรณกรรมจากอาณาเขตของผู้แต่งให้ กลายมาเป็นสมบัติร่วมของมหาชน และมีผลทำให้เกิดการประเมินคุณค่าวรรณกรรมด้วยเกณฑ์ของ ส่วนรวม ซึ่งอาจจะเป็นเกณฑ์ของจริยธรรม หรือประโยชน์สุขส่วนรวมของสังคมซึ่งในท้ายที่สุด แล้ว แนวทางที่ ๓ นี้ก็กลับไปเป็นข้อผูกมัดตัวนักประพันธ์ให้สำนึกในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

มนตรี กรรพุมมาลย์ (๒๕๒๑ : ก-ข) กล่าวว่า มีบางคนมาเป็นนักเขียนเพราะเหตุผลส่วนตัว (ความเหงา อยากรเด่น ต้องการเงิน) และบางคนก็เพราะเหตุผลส่วนรวม (รักความเป็นธรรม) แต่ แท้จริงเหตุผลทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน อย่างแรกเป็นปัจจัยพื้นฐานของนักเขียน อย่างหลังเกิดจากการเรียนรู้ชีวิตสังคม จิตใจรักความเป็นธรรม นำความคิดส่วนตัวไปเป็นของส่วนรวมดังที่มักเรียก กันว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคม”

วรรณกรรมคือผลงานของนักประพันธ์ ที่ปรากฏสู่สายตาของคนในสังคม อย่างน้อยต้อง สะท้อนสภาพชีวิตสังคม มีส่วนกำหนดทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมของคนในสังคมได้บ้าง ความเกี่ยวข้องกันระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ย่อมช่วยให้มองเห็นอำนาจของวรรณกรรมได้อย่าง น้อย ๓ ประการ

ประการแรก ทำให้มองเห็นเรื่องส่วนตัวลดลงและเข้าไปมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ คนอื่น ๆ ได้อย่างเข้าถึงมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมและเห็นอกเห็นใจกันยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ขจัดความคิดผิดพลาดในการมองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น งานแปลของ ศรีบูรพา เรื่อง “เขาถูกบังคับให้เป็นขุนโจร” จะเข้าใจได้ว่าการเป็นโจรนั้นเกิดจากการที่ถูกบ้านเมือง

บังคับกดขี่จนทนไม่ได้และจากสภาพสังคมที่บีบคั้นอย่างรุนแรงช่วยให้ความสำนึกของเราลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ประการที่สาม ช่วยเสริมจิตใจและกำลังใจแก่ตัวเองและผู้รักความเป็นธรรม ต่อสู้กับความคิด ความเชื่ออื่น ๆ ที่ผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ (๒๕๔๔ : ๑๔-๑๖) กล่าวว่า การศึกษาวรรณคดีแนวนี้มีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่างานเปิดเผยบุคลิกเจ้าของงานชีวิตและบุคลิกของศิลปินมีอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงาน วัตถุประสงค์ของศิลปะมาจากประสบการณ์ของศิลปิน ดังนั้นการศึกษาชีวประวัติทำให้เข้าใจบุคลิกศิลปินและต่อจากนั้นก็เข้าใจศิลปะ ศิลปะนั้นมีความเป็นสากลก็จริงแต่ต้องมีลักษณะเฉพาะอันเกิดจากความเป็นปัจเจกบุคคลของศิลปินด้วย ซึ่งก็หมายความว่าไม่มีเส้นแบ่งระหว่างชีวิตของศิลปินและชีวิตที่เขาเสนอในผลงาน

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของนักเขียนและวรรณกรรมดังกล่าว จึงสรุปได้ว่านักเขียนมีความสำคัญสำหรับผลงานเขียนมากมาย เพราะว่่านักเขียนแฝงความรู้บางสิ่งบางอย่างอยู่ในผลงานเอง ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากผลงานด้วย ความรู้ที่ได้รับจากผลงาน ผู้อ่านได้หยิบยกเอามาใช้ประโยชน์ที่ดำเนินชีวิต

๒.๑.๒ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมีความใกล้ชิดมาก การศึกษาวรรณกรรมในยุคใดยุคหนึ่งจึงเปรียบเสมือนการศึกษาประวัติศาสตร์ของยุคนั้น ๆ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคมจึงได้รับความสนใจอย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

อิงอร สุพันธุ์วนิช (๒๕๔๗ : คำนำ) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (๒๕๒๑ : ๕๑- ๕๖) กล่าวว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมในแง่ที่สังคมเป็นผู้ให้กำเนิดนักเขียนออกมา และนักเขียนก็จะสร้างงานวรรณกรรมอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นวรรณกรรมต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุดก็สามารถแสดงออกซึ่งสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เป็นต้นว่าพลังการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางสังคมอันเรียกว่าโครงสร้างส่วนล่างของสังคม

วรรณกรรมจึงเชื่อมโยงกับความเป็นจริงของสังคมอย่างแนบแน่น เพราะสังคมเป็นที่อาศัยของมนุษย์ แต่มนุษย์คือผู้ผลิตความคิดและแนวคิด การสร้างสรรค์ความคิดเช่นนี้จะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาวิธีการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิตและทางสังคม ดังนั้นวรรณกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามความเป็นจริงทางสังคม มิใช่เปลี่ยนแปลงตามจิตใจของผู้เขียน เพราะจิตใจของผู้เขียนถูกกำหนดโดยชีวิตสังคมของผู้คนในเวลานั้น จะแตกต่างกันก็ตรงที่เป็นชีวิตสังคมของผู้คนชั้นไหนของสังคมเท่านั้น ซึ่งเป็นต้นเหตุให้วรรณกรรมแตกต่างกันออกไป

วรรณกรรมผูกพันอยู่กับสังคมอย่างแนบแน่น เพราะวรรณกรรมเป็นการสะท้อนชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์สลับซับซ้อนต่อสังคมและธรรมชาติ หมายถึงว่า การกระทำของมนุษย์ย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ สภาพชีวิตและจิตใจจึงย่อมได้รับอิทธิพลมาจากความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเขามีส่วนร่วมอยู่เพราะในโลกนี้ไม่มีมนุษย์ที่บริสุทธิ์ผุดผ่องอยู่พ้นจากสภาพสังคมทุกอย่าง นักเขียนย่อมฉายการเคลื่อนไหวและความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนของชีวิตมนุษย์ไว้ในงานของเขา แต่เป็นการแสดงออกในลักษณะอันเป็นรูปธรรม โดยมีบุคคลเป็นศูนย์กลางและเป็นบุคคลที่มีความรู้สึก มีความคิด มีการเคลื่อนไหวและความสัมพันธ์กับโลกภายนอกที่แวดล้อมตัวเขาอยู่อย่างสังเคราะห์มิใช่ฉายแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง

ตรีศิลป์ บุญจจร (๒๕๒๓ : ๔-๗) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือเป็นนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้

วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่าจะนักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคนจึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคันทองแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง

ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมอาจเป็นไปได้ ๓ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้ำวจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคม Leo Lowenthal นักสังคมวิทยาบอกว่า “ศิลปินวาดภาพที่เป็นจริงเสียยิ่งกว่าตัวความจริงเอง” ซึ่งหมายถึงนักเขียนสามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไป มองเห็นด้วยทัศนะที่กว้างไกลและมองลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง เพราะเป็นแก่นแท้ที่กลั่นกรองแล้วของความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังสามารถทะลุความเป็นไปได้ในอนาคตได้อีกด้วย

การศึกษาความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมทั้ง ๓ ลักษณะดังกล่าวมานี้ จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นหากผู้ศึกษาให้ความสนใจกับโลกทัศน์ในวรรณกรรม ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมเป็นภาพชีวิตที่มีลักษณะ “เหมือนจริง” ซึ่งสะท้อนผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนแต่ละคน ไม่ใช่ภาพชีวิตจากประสบการณ์โดยตรง

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (๒๕๔๖ : ๔๔-๔๕) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นเพียงสนามสำหรับเก็บข้อมูล โดยลักษณะการกำเนิดของวรรณคดีหรือวรรณกรรมถือว่าเป็นโครงสร้าง ส่วนบนซึ่งมีฐานรองรับอยู่หลายระดับ นับตั้งแต่ผู้เขียนซึ่งรวมถึงประสบการณ์และทรรศนะที่แสดงออกมาของผู้เขียน ตลอดจนภาวะความกดดันหรือแรงกระตุ้นอันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมผลักดันให้เกิดงานเขียนในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา ความเป็นจริงของวรรณคดีหรือวรรณกรรมทุกเล่มที่มีทัศนะของผู้เขียนสอดแทรกในงานของเขา พร้อมๆกับการถ่ายทอดประสบการณ์ของชีวิตของสังคมในงานเขียนของเขาแต่ละชิ้น ภาพของสังคมปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ (๒๕๔๔ : ๕๔-๖๕) กล่าวว่า วรรณคดีนั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางสังคมได้ เพราะวรรณคดีกำเนิดจากสังคมและความรู้สึกของนักประพันธ์ ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคม หรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมของเราเองก็ได้ ในลักษณะหลังนี้กวีอาจสร้างสรรค์ความคิดใหม่ขึ้นจากการคิดค้นและประสบการณ์ของเขาเองหรือได้รับกระแสดความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น

แต่บางครั้ง กวีก็ไม่ได้อยู่ใต้อิทธิพลของสังคมทุกสิ่งทุกอย่าง ในบางสิ่งบางอย่างสังคมมีอำนาจเหนือกวีเลย กวีกลับมีอิทธิพลต่อสังคมเสียอีก ดังที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากวรรณกรรมเป็นเครื่องสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์อย่างหนึ่ง และจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม กวีย่อมแสดง

ทัศนะของเขาผ่านทางวรรณกรรม การศึกษาวรรณกรรมจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะศึกษาประวัติ ความคิดและพัฒนาการทางสังคม และในเมื่อวรรณคดีกับสังคมที่อิทธิพลต่อกันและกันเช่นนี้ ไม่ว่าเราจะศึกษาสังคมโดยผ่านทางวรรณกรรม หรือศึกษาวรรณกรรมโดยอาศัยข้อมูลด้านสังคมประกอบ ก็ดี ย่อมจะทำให้เราเข้าใจในวรรณกรรมและสังคมได้ลึกซึ้งทั้งสองประการ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสารคดี

๒.๒.๑ ความหมาย

สารคดีเป็นงานเขียนที่มุ่งให้สาระความรู้แก่ผู้อ่านเป็นเบื้องต้น ที่มุ่งแสดงความรู้ ความคิด ความจริง ความกระฉ่างแจ่ม และเหตุผลเป็นสำคัญ มีผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารคดีไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๑๑๘๒) กล่าวว่า สารคดีหมายถึงเรื่อง ที่เขียนขึ้นจากความจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ

รัฐจวน อินทรกำแหง (๒๕๒๔ : ๑๒๘) กล่าวว่า หนังสือสารคดี คือ หนังสือที่มุ่งให้ สาระความรู้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่เพื่อให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวด้วยความสนใจ ผู้เขียนจึงพยายาม สอดแทรกวรรณศิลป์ คือศิลปะการเขียนเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน จะได้ไม่เกิด ความเบื่อหน่ายและได้รับความรู้ที่ซ่อนหรือแฝงอยู่เบื้องหลังความเพลิดเพลินนั้นโดยไม่รู้ตัว

๒.๒.๒ ลักษณะ

ปราณี สุรสิทธิ์ (๒๕๔๑ : ๓๒๖-๓๒๘) กล่าวว่า คุณลักษณะของสารคดี “คือเรื่อง สร้างสรรค์ (Creative) บางครั้งมีความเป็นอัตวิสัย (Subjective) เป็นข้อเขียนที่มุ่งให้ความบันเทิงและ ให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สถานการณ์หรือแง่มุมชีวิตที่น่าสนใจแก่ผู้อ่าน”

๑. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ในการเขียนสารคดีนั้น นักเขียนมีอิสระเต็มที่ที่จะใช้ ความรู้ความสามารถในการผูกเรื่อง ลำดับความได้ตามที่ตนปรารถนา สามารถคิดรูปแบบได้ หลากหลาย บางคนเขียนในลักษณะจดหมายเล่าเรื่องได้อย่างน่าอ่าน บางคนเขียนคล้ายเรื่องสั้น บางคนเขียนแบบความเรียงทั่วไป ไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อที่ที่จะลงพิมพ์ ทำใ้ นักเขียนมีโอกาสสร้างสรรค์งานได้มาก สามารถเสาะแสวงหาข้อมูลได้อย่างเต็มที่ เพื่อเสนอเรื่องราว ที่แปลกน่าสนใจ แต่ไม่ผิดพลาด แง่มุมและลีลาการนำเสนอของนักเขียนแต่ละคนย่อมต่างกัน จึง กล่าวได้ว่า การเขียนสารคดีเป็นการสร้างสรรค์ทั้งรูปแบบและเนื้อหาอย่างแท้จริง

๒. ความเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) หมายถึง การที่ผู้เขียนได้เขียนอย่างที่ใจคิด ซึ่งแตกต่าง จากข่าวที่ต้องเขียนเฉพาะข้อเท็จจริง ห้ามเอาอารมณ์ของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง สารคดีหลายเรื่องมี

ข้อมูลมาจากข่าว ผู้เขียนได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นข่าวย่อมมีอารมณ์สะท้อนใจ เช่น สงสาร เห็นใจบุคคลในเหตุการณ์ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นข่าวได้ ดังนั้นสารคดีจึงเป็นทางหนึ่ง que ผู้เขียนสามารถบรรยายถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดของตนให้ผู้อ่านทราบได้ โดยเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสม ความสามารถทางภาษาจะช่วยให้ผู้อ่านสัมผัสกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ราวกับร่วมอยู่ในเหตุการณ์และได้รู้สึกเช่นเดียวกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความสามารถเช่นนี้นับเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้เขียน

๓. ความมีสาระ (Informativeness) ความจริงบางเรื่องไม่มีคุณสมบัติพอที่จะเป็นข่าว หรือนำมาเขียนเป็นข่าวไม่ได้ แต่สามารถหยิบมาเขียนเป็นสารคดีที่ให้สาระและแง่คิดอย่างนึกไม่ถึง เช่น ชีวิตการโรงที่มีเงินนับสิบล้าน หรือเศรษฐินีผู้เริ่มต้นด้วยเงินเพียง ๒๐๐ บาท นอกจากนี้ยังสามารถนำเรื่องเบื้องหลังข่าวหรือเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ก็สามารถนำมาเขียนเพื่อให้สาระความรู้ที่จะกระตุ้นผู้อ่านให้ตระหนักในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้นว่า เรื่องเกี่ยวกับมลภาวะและการรักษาลิ่งแวดล้อม ซึ่งเขียนได้หลายแง่ เช่น ปะการังเสร้าง้า เจ้าพระยารอวันตาย น้ำจ้ำปลาแลก่อน เป็นต้น หรือเรื่องเกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมก็มีหลากหลายให้เขียน เช่น เบื้องหลังความสำเร็จของนักร้องคนใดคนหนึ่งที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

๔. ความบันเทิง (Entertainment) ความบันเทิงในที่นี้หมายถึงความเพลิดเพลินจากการอ่านเรื่องเบาสมอง เป็นการผ่อนคลายความเครียดจากการอ่านข่าว และซาบซึ้งกับบรรยากาศของภาษา หรือสนุกกับอารมณ์ขันของผู้เขียน ในชีวิตประจำวันผู้อ่านจะอ่านข่าวก่อนการอ่านข่าวมาก ๆ ทำให้เครียดได้ สารคดีจึงทำหน้าที่ให้ทั้งสาระเกร็ดน่ารู้และได้ความเพลิดเพลิน ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน ดังนั้น การเขียนสารคดีในสื่อพิมพ์จึงเป็นการเติมหน้าที่ของสื่อมวลชนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า สารคดีทุกเรื่องจะต้องเป็นเรื่องบันเทิงเสมอไป ต้องขึ้นอยู่กับประเภทของสารคดีด้วย

๕. ไม่ล้าสมัย (Unperishable) ในขณะที่ข่าวต้องสด รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ หากข่าวขึ้นใจไม่ทันเหตุการณ์ถือว่าข่าวนั้นไม่มีคุณค่าอีกต่อไป ส่วนสารคดีสามารถล่าช้ากว่าเหตุการณ์ได้เป็นวัน เป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ผู้เขียนมีโอกาสรวบรวมข้อมูล กลับกรองข้อเท็จจริงได้มากกว่า และยังมีเวลาเรียบเรียงขัดเกลาภาษาที่ใช้ให้สละสลวยน่าอ่านโดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลานัก จึงกล่าวได้ว่า สารคดีมีคุณลักษณะพิเศษ คือไม่เสื่อมไปตามเวลา

๒.๒.๓ ประเภท

ปราณี สุรสิทธิ์ (๒๕๔๑ : ๓๒๘-๓๔๓) กล่าวว่า การจัดแบ่งประเภทสารคดีในเชิงวารสารศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. สารคดีเกี่ยวกับข่าว (New Feature)
๒. สารคดีสนองปณฺุชนวิสัย (Human Interest Feature)
๓. สารคดีทั่วไป (General Feature)

๑. สารคดีเกี่ยวกับข่าว (New Feature) คือสารคดีเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันอาจเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เป็นการเขียนขึ้นเพื่อขยายหรือเจาะลึกประเด็นที่ซ่อนเร้นในข่าวใดข่าวหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบเบื้องหน้าเบื้องหลังของบุคคลในข่าวหรือบรรยากาศในเหตุการณ์ที่เป็นข่าว บางครั้งเราจะพบในชื่อคอลัมน์ว่า สก๊อปข่าวพิเศษหรือรายงานข่าว

๒. สารคดีสนองปณฺุชนวิสัย (Human Interest Feature) หมายถึงสารคดีที่เสนอเรื่องราวใด ๆ ก็ตามที่สนองความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นวิสัยของประชาชน จุดเด่นของสารคดีประเภทนี้อยู่ที่ความแปลก ในโลกนี้ยังความแปลกอยู่มากมายที่ผู้อ่านยังไม่เคยรับรู้ ผู้เขียนจึงต้องเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อสนองอารมณ์ผู้อ่าน เรื่องที่มักนำมาเขียนส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคล เด็ก สตรี สัตว์ อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ การผจญภัยในรูปแบบต่าง ๆ เรื่องตลก หรือเรื่องสะท้อนอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความบันเทิงจากเนื้อหาที่เป็นความจริง การเขียนสารคดีประเภทนี้มีข้อแตกต่างจากสารคดีเกี่ยวกับข่าวตรงที่ไม่ต้องคำนึงถึงความรีบด่วนของเวลา และส่วนมากจะเสนอทางนิตยสารมากกว่าหนังสือพิมพ์

๓. สารคดีทั่วไป (General Feature) หมายถึงสารคดีประเภทอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสารคดีข่าวและสารคดีสนองปณฺุชนวิสัยที่กล่าวมาแล้ว เช่น สารคดีประเภทประวัติ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีเรื่องเล่า สารคดีวิชาการ เป็นต้น สารคดีเหล่านี้มีลักษณะร่วมกันประการหนึ่ง คือ ให้สาระและความเพลิดเพลินควบคู่กันไป แม้แต่สารคดีทางวิชาการก็สามารถทำให้เพลิดเพลินได้โดยดึงเอาจุดเด่นของเรื่องมาเขียน สารคดีทั่วไปนี้จะแตกต่างจากสารคดีสนองปณฺุชนวิสัยตรงที่เป็นเรื่องปกติธรรมดาในชีวิต ที่หลายคนอาจพบเห็นแต่ยังไม่สะดุดใจ เหตุการณ์นี้ไม่ถึงกับแปลกและเร้าใจให้อาการู้อยากเห็น ถึงกระนั้นก็ควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความเด่นพอที่จะทำให้ผู้อ่านหันมาอ่านได้เมื่อเห็นหัวข้อเรื่อง

จากองค์ประกอบของสารคดีดังกล่าว สรุปได้ว่า สารคดีมุ่งแสดงความรู้ ความคิด ความจริง ความกระจ่างแจ้ง และเหตุผลแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ

๒.๒.๔ การพิจารณาหรือประเมินคุณค่าสารคดี

รัญจวน อินทรกำแหง (๒๕๒๔ : ๑๓๐-๑๓๑) กล่าวว่า แนวทางการพิจารณาหรือการประเมินค่าคือ การพิจารณาโดยให้ถือเอาลักษณะที่สำคัญของหนังสือสารคดีที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นเกณฑ์ในการประเมินค่า นั่นคือพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

๑. ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ

๒. ส่วนประกอบที่ควรมีตามความเหมาะสมของสารคดีเรื่องนั้น

๓. ศิลปะการเขียน พิจารณาในด้าน โครงเรื่อง วิธีการเขียนคือ จุดมุ่งหมายของเรื่อง ลำนวนภาษา เกียรติความรู้หรืออุทาหรณ์ และทัศนคติของผู้เขียน

๔. คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เขียน

ในการพิจารณาหรือประเมินค่านั้น จำต้องอ่านหนังสืออย่างละเอียดถี่ถ้วน ถ้าอ่านครั้งเดียวยังไม่แจ่มแจ้ง ก็ควรอ่านซ้ำอีกจนแน่ใจว่าเข้าใจเรื่องแล้ว จึงใช้แนวทางข้างต้นเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมประเภทนวนิยาย

๒.๓.๑ ความหมาย

ในปัจจุบันสำหรับความหมายของ “นวนิยาย” นักวิชาการหลายท่านก็ยังไม่ได้ให้ความหมายที่ตรงกัน เพราะมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างลีลาหรือสำนวนเขียนของนวนิยายว่าจะต้องเป็นร้อยแก้ว หรือเป็นได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่อย่างไรก็ไม่พ้นความหมายต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๕๖๔) กล่าวว่า นวนิยาย หมายถึง บันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดยาวรูปแบบหนึ่ง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่อง และสถานที่ ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง เช่น เรื่องหญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ เรื่องผู้ชนะสิบทิศ ของ ยายชอบ เรื่องสี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องเรือมนุษย์ ของ กฤษณา อโศกสิน ถ้ามีขนาดสั้น เรียกว่า นวนิยายขนาดสั้น เช่น เรื่องครรชนินาง ของอิงอร เรื่องสร้อยทอง ของ นิमित ภูมิถาวร

กาญจนา วิชญาปกรณ์ (๒๕๓๔ : ๑๒) กล่าวว่า นวนิยายคือเรื่องสมมุติ (Fiction) ประเภทร้อยแก้วขนาดยาว ซึ่งเล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม แม้จะเป็นเพียงเรื่องสมมุติแต่ก็มีความสมจริงที่มาจากการวางลักษณะของตัวละคร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ที่ตัวละครแสดงออกเมื่อพบปัญหา หรือเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะผู้เขียนได้จินตนาการบุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ จากเค้าความจริงที่พบเห็นอยู่ใน

ชีวิตประจำวัน ความสมจริงของนวนิยายนี้จะปรากฏจากการรับรู้และรับรสของผู้อ่าน คือ ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์สะเทือนใจคล้ายตามตัวละคร และเหตุการณ์ในเรื่องราวกับผู้อ่านประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง

ความหมายของนวนิยาย สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นประเภทหนึ่งของบันเทิงคดี จะต้องเป็นร้อยแก้ว หรือเป็นได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่อง และสถานที่ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง ทำให้ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์บันเทิง เกิดความรู้สึกรื่นเริงสนุกสนานได้

๒.๓.๒ องค์ประกอบ

องค์ประกอบของนวนิยายจะเป็นสิ่งที่สำคัญมากซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดสำคัญของผู้แต่งได้ง่าย สายทิพย์ นุกูลกิจ (๒๕๓๕ : ๑๘๒-๑๘๓) กล่าวว่า นวนิยายย่อมมีองค์ประกอบสำคัญของเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่องสั้น เพราะต่างก็เป็นเรื่องบันเทิงคดีเหมือนกัน แต่เนื่องจากนวนิยายมีขนาดยาวกว่า เรื่องสั้นมาก จึงมีผลทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายมีรายละเอียดแตกต่างไปจากเรื่องสั้นอย่างเห็นเด่นชัดตามไปด้วย คือ

๑. แก่นเรื่อง คือ แนวคิดสำคัญของเรื่องที่คุณแต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ แต่ด้วยเหตุที่นวนิยายมีขนาดยาว นวนิยายจึงมีจุดที่จะให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้หลายจุด แนวคิดในนวนิยายจึงแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ความคิดของเรื่องทั้งเรื่องเรียกว่า แนวคิดเอก (Major Theme) และความคิดเฉพาะบางตอนของเรื่องเรียกว่าแนวคิดรอง (Minor Theme)

๒. โครงเรื่อง โครงเรื่องของนวนิยายประกอบด้วยปัญหาข้อขัดแย้งด้านพฤติกรรม ด้านเหตุการณ์หรือด้านอารมณ์ของตัวละคร เพื่อทำให้ผู้อ่านสนใจอยากรู้คำตอบในตอนจบ โครงเรื่องของนวนิยายมีลักษณะซับซ้อนมีโครงเรื่องย่อย ๆ (Sub Plot) หลายโครงแทรกอยู่ภายในโครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) เพราะว่า นวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดยาว มีจุดที่จะให้แง่คิดแก่ผู้อ่านได้หลายจุด มีตัวละครที่แสดงพฤติกรรมตามท้องเรื่องได้หลายตัวและมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร แต่ละตัวตามสถานที่ต่าง ๆ ได้หลายเหตุการณ์ตามมาด้วย ผู้แต่งนวนิยายจึงจำเป็นต้องอาศัยโครงเรื่องย่อย ๆ อีกหลายโครงมาช่วยเสริมโครงเรื่องใหญ่ให้มีความสมบูรณ์ โครงเรื่องย่อยจึงมีความสำคัญน้อยกว่าโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องย่อยอาจเป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครประกอบ แต่ขณะเดียวกัน โครงเรื่องย่อยนี้ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวละครเอกด้วย หรืออาจเป็นเรื่องข้างขึ้นที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกตอนหนึ่งเพื่อสื่อนิสัยเฉพาะตัวของตัวละครเอกและช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานไปพร้อมกันด้วยก็ได้

โครงเรื่องย่อย มีลักษณะเช่นเดียวกับโครงเรื่องใหญ่ คือประกอบด้วยปมปัญหา ข้อขัดแย้ง และมีการคลายปมเหมือนกัน โครงเรื่องย่อยอาจมีเนื้อเรื่องเป็นไปทำนองเดียวกับโครงเรื่องใหญ่

หรือมีเนื้อเรื่องตรงกันข้ามกับโครงเรื่องใหญ่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แต่งเป็นสำคัญว่าจะใช้โครงเรื่องย่อยแบบใดมาสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่ให้สมบูรณ์ และเด่นชัดขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อสร้างโครงเรื่องย่อยแล้ว ผู้แต่งจะต้องสานต่อและต้องให้ประสานสอดคล้องกับโครงเรื่องใหญ่ด้วย เพราะโครงเรื่องย่อยที่สร้างขึ้นโดยไม่จำเป็นอาจทำให้โครงเรื่องใหญ่ขาดเอกภาพได้

๓. ตัวละคร คือผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเรื่อง ตัวละครนั้นนับเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้ว เรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็ย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครในนวนิยายย่อมมีได้ไม่จำกัดทั้งในส่วนที่เป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบที่เหมาะสม ตัวละครเอกของเรื่องคือตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง อาจมีทั้งฝ่ายชายฝ่ายหญิง หรืออาจมีเพียงฝ่ายเดียวก็ได้ ตัวละครประกอบมีส่วนช่วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องทำให้เรื่องดำเนินไปด้วยดี สำหรับการแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครในนวนิยายแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือตัวละครประเภทตัวแบน (Flat Character) หรือน้อยลักษณะ กับตัวละครประเภทตัวกลม (Round Character) หรือหลายลักษณะ

ตัวละครประเภทตัวแบน หมายถึงตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียว เช่น เป็นคนดีก็ดีตลอด หรือเป็นคนเลวก็เลวอย่างหาติไม่ได้เลย และไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยตัวละคร เราจึงเรียกตัวละครประเภทนี้อีกอย่างว่าเป็นตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือเป็นตัวละครแบบ (Type Character) คือ เป็นไปตามที่กำหนดไว้เป็นแบบฉบับ เช่น เป็นชายหนุ่มรูปงามนิสัยดี เป็นคนแก่ใจสู้ จีบ เป็นต้น

ตัวละครประเภทตัวกลม หมายถึงตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้มีลักษณะนิสัยหลายอย่าง อาจมีทั้งด้านดีและด้านไม่ดีปนเปกันไป ตัวละครแบบนี้จะมีอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม จึงดูเหมือนกับคนในชีวิตจริงมากกว่าตัวละครประเภทตัวแบน เช่น สร้างตัวละครให้เป็นเด็กที่อ่อนโยนกับคนชราและเด็กเล็ก แต่จะก้าวร้าวและเกรี้ยวกับเด็กที่โตกว่าที่ชอบรังแกเด็กเล็ก เป็นต้น

ในนวนิยายเรื่องเดียวกันอาจมีตัวละครทั้งสองประเภทอยู่ด้วยกัน ตัวละครประกอบที่ไม่สำคัญนักอาจสร้างให้เป็นประเภทตัวแบนได้ ผู้อ่านจะสังเกตลักษณะตัวละครได้จากพฤติกรรมของตัวละครนั้น ๆ

๔. บทสนทนา คือคำพูดที่ตัวละครใช้ได้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนาที่ดีต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่องและที่สำคัญต้องมีลักษณะสมจริง คือมีคำพูดที่เหมือนกับบุคคลในชีวิตจริงใช้พูดจากัน

บทสนทนาในนวนิยายอาจเป็นเรื่องราวของสงคราม เศรษฐกิจ การศึกษา การคมนาคม ปัญหาของเด็กวัยรุ่น การค้าของเถื่อน วงการธุรกิจเพชรพลอย วงการแฟชั่น วงการภาพยนตร์ ข่าว

สังคมชุมชน หรือเรื่องของอาหาร ฯลฯ โดยที่เรื่องราวดังกล่าวข้างต้นนี้อาจไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของนวนิยายเลยก็ย่อมได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประการแรก นวนิยายไม่มีข้อจำกัดในเรื่องขนาดความยาว การดำเนินเรื่องในนวนิยายจึงไม่จำเป็นต้องรวบรัดให้ตรงประเด็นอย่างเรื่องสั้นประการที่สอง เป็นเพราะว่าผู้แต่งนวนิยายต้องการจะให้ผู้อ่านมีความรู้สึกความเข้าใจในเรื่องของชีวิต เรื่องของโลกอย่างกว้างขวาง ผู้แต่งบางคนจึงนิยมแทรกทัศนคติของตนที่มีต่อชีวิต (ชีวทัศน์) และมีต่อโลก (โลกทัศน์) ไว้ในบทสนทนาของตัวละคร และผู้แต่งหลายคนนิยมกำหนดให้ตัวละครบางตัวแสดงภูมิรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ผู้แต่งสนใจหรือมีความรอบรู้ในเรื่องนั้น ๆ ส่วนเหตุผลประการที่สามนั้น อาจเป็นเพราะว่า บทสนทนาเป็นแรงจูงใจอันสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกประทับใจในตัวละครได้ง่าย เนื่องจากบทสนทนาเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างหนึ่งของตัวละคร ผู้แต่งจึงนิยมใช้บทสนทนาเป็นสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจอุปนิสัยใจคอของตัวละครโดยตรง นอกจากนี้บทสนทนายังช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน เพราะได้รับความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ หรือได้แง่คิดที่คมคายและชวนขันไปพร้อมกันด้วย สำหรับเหตุผลประการสุดท้ายนั้นอาจจะเป็นเพราะว่า บทสนทนายาว ๆ ช่วยขยายเรื่องของผู้แต่งให้มีขนาดยาวมากขึ้น และมีผลทำให้ผู้แต่งพลอยมีรายได้สูงขึ้นด้วยนั่นเอง บทสนทนาในนวนิยายจึงมีขนาด ปริมาณและขอบเขตกว้างขวาง

๕. ฉาก ในนวนิยาย หมายถึง เวลาและสถานที่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน ที่นั้นมีลักษณะอย่างไร ผู้แต่งจึงควรมีความรู้หรือประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ พอสมควร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างฉากให้ถูกต้องสมจริง สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง

นวนิยายโดยทั่วไป จะสร้างฉากให้เป็นส่วนประกอบของเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์และเวลาที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่อง หรือช่วยกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละคร ช่วยสื่อความคิดของผู้แต่ง หรือช่วยให้เรื่องดำเนินไป แต่นวนิยายบางเรื่องอาจใช้ฉากให้เป็นส่วนสำคัญของเรื่องหรือเป็นเนื้อเรื่อง “ฉาก” ในนวนิยายเรื่องนี้จึงมีบทบาทสำคัญมากเพราะถือว่าเป็นเนื้อเรื่องส่วนหนึ่งด้วย

การสร้างฉากในนวนิยายจะใช้วิธีการบรรยายโดยตรงไปตรงมา หรือใช้วิธีการพรรณนา หรือใช้สัญลักษณ์ก็ได้ แต่เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงแก่นเรื่อง โครงเรื่องและรู้จักตัวละครชัดขึ้น ผู้แต่งมักให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ที่เกิดเรื่อง อาชีพหรือการดำเนินชีวิตประจำวันของตัวละคร ระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง และสภาพแวดล้อมทางสังคมของตัวละครเกี่ยวกับการนับถือศาสนา ศีลธรรมจรรยา ระดับสติปัญญาและอารมณ์ โดยคำนึงถึง วัสดุ กลิ่น เสียง และสัมผัสของฉากด้วย เช่น ฉากงานศพของวัดในชนบท อาจจะถูกกล่าวถึงศาลาที่ตั้งศพ

เสียงพระสวดอภิธรรมกลั่นคว้นรูป และประกายวับแวมของแสงเทียนดวงเล็ก ๆ ที่จุกอยู่ที่โต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น

๖. บรรยากาศ คือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในงานเขียนเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร เช่น การสร้างบรรยากาศที่สงบเงียบ บริสุทธิ์ของสังคมชนบท ผู้แต่งอาจจะกล่าวถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ ในชนบทเกือบทุกบ้านจะเลี้ยงไก่ หมู หมา วัว ควาย ยามเช้าจะมีเสียงไก่ขัน ได้กลิ่นโคลนสาปควายลอยตามลมที่โชยมาเป็นระยะ ๆ ชาวบ้านมีน้ำพริก ปลา ร้า แกงส้ม และผักต่าง ๆ เป็นอาหารประจำวัน ยามค่ำมีแสงจากเดือนดาวและตะเกียงช่วยขับไล่ความมืด ฯลฯ และสภาพการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้ตัวละครมีชีวิตที่เรียบง่าย สุขสงบ เป็นต้น

การสร้างบรรยากาศในนวนิยาย ควรคำนึงถึงความเหมาะสม ความสัมพันธ์ และความสอดคล้องกันของสถานที่ เวลา ตัวละคร และอารมณ์ เช่น บรรยากาศของความแห้งแล้ง ความอดอยากและหิวโหย อาจสัมพันธ์กับความท้อแท้สิ้นหวังของตัวละคร หรือสัมพันธ์กับความเห็นแก่ตัวของตัวละครก็ได้ นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศยามเย็นให้กับตัวละครที่กำลังมีความสมหวังในความรัก ก็ควรจะแตกต่างจากการสร้างบรรยากาศยามเย็นให้กับตัวละครที่กำลังผิดหวังจากความรักด้วย เพราะตัวละครทั้งสองต่างมีสภาพอารมณ์ที่ต่างกันอย่างนั้นเอง

การสร้างบรรยากาศในนวนิยายมีวิธีการทำได้หลายอย่างเช่นเดียวกับการสร้างฉาก ทั้งนี้อยู่กับความพอใจและฝีมือของผู้เขียน ตลอดจนลักษณะนวนิยายเป็นสำคัญแต่ที่นิยมใช้กันมากได้แก่วิธีการบรรยาย การพรรณนา และใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น

๒.๓.๓ ประโยชน์หรือคุณค่า

นวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง นวนิยายนอกจากทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกสนุกสนาน มีความบันเทิง ประโยชน์และคุณค่าของนวนิยายยังมีหลายประการดังต่อไปนี้

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (๒๕๔๑ : ๖๗-๗๔) กล่าวว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีที่มีวัตถุประสงค์หลักความบันเทิง ความสนุกสนาน หรือการผ่อนคลายอารมณ์เป็นสำคัญ ผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งที่จะได้รับจากการอ่านนวนิยายจัดเป็นวัตถุประสงค์รอง เช่น คติสอนใจ แนวทางการดำเนินชีวิต หรือความรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่แฝงเร้นอยู่ในเนื้อเรื่อง และผู้อ่านสามารถมองเห็นและหยิบยกเอามาใช้ประโยชน์ได้

สรุป ประโยชน์และคุณค่าของนวนิยาย ได้ดังต่อไปนี้

๑. นวนิยายเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงการตีความหมายของชีวิต
๒. นวนิยายเป็นสิ่งบันเทิงและเครื่องหลีกหนี

๓. นวนิยายเป็นเครื่องมือเผยแพร่แนวแนวคิดทางการเมือง
๔. นวนิยายเป็นการสื่อสาร
๕. นวนิยายเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนภาษาและความคิดของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ
๖. นวนิยายเป็นการแสดงออกทางจิตวิญญาณของยุคสมัย
๗. นวนิยายเป็นเครื่องสร้างท่วงทำนองของชีวิตและผู้บันดาตรสนิยมของผู้อ่าน

จากประโยชน์และคุณค่าของนวนิยายดังกล่าว สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นประเภทหนึ่งของบันเทิงคดี นอกจากทำให้ผู้อ่านเกิดความบันเทิง สนุกสนาน นักเขียนยังแฝงความรู้บางสิ่งบางอย่างอยู่ในเนื้อเรื่อง ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากนวนิยายด้วย ความรู้ที่ได้รับจากนวนิยาย ผู้อ่านได้หยิบยกเอามาใช้ประโยชน์ที่ดำเนินชีวิต

๒.๔ คนไทยเชื้อสายจีนชนบท

ศกฤต พิทักษ์นิติกร (๒๕๕๓ : ๕๓-๕๗) กล่าวว่า วรรณกรรมภาษาจีนในประเทศไทยซึ่งแต่งโดยชาวจีนโพ้นทะเล เริ่มมีนับแต่ พ.ศ. ๒๔๖๓ แต่ในระยะแรกมักนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการหวนคิดถึงบ้านเกิด (ประเทศจีน) ตันย่างเข้าปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงเริ่มมีการนำเสนอเนื้อหาภาพชีวิตในสังคมไทย รวมถึงปัญหาของชนบท ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้ยากไร้

ชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนชนบทที่นักเขียนคนไทยเชื้อสายจีนสะท้อนถึงส่วนมากตามตรรกชีวิต เช่น เรื่อง ตะเกียงเดียวและบ้านประมง ก่อนรุ่งสาง และคนจน ได้สะท้อนให้เห็นถึงคนไทยเชื้อสายจีนชนบทที่มีชีวิตยากลำบากมาก พวกเขาไม่เพียงไม่มีอาหารดีมีคุณค่าให้กิน และยังมีหัวตัวบ๋อย ๆ แล้วตัวละครที่เป็นเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบทบางคนใน เรื่อง ตะเกียงเดียวและบ้านประมง ก่อนรุ่งสาง และคนจน พวกเขาดีใจที่ได้กินเนื้อไก่ วัควาย และปลาที่เน่าและเหม็นอย่างเอร็ดอร่อย ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่าทำไมเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบทต้องทำแบบนี้ และส่งสารเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบทที่มีชีวิตที่ยากลำบากมาก

เช่น เรื่อง ลูกจน ๆ กัยพิบัติ และหนีตาย เป็นต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาชีวิตของเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบท คือ ภัยธรรมชาติ การเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน และการกดขี่ข่มเหงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกอย่างก็ทำให้พวกเขาล้มละลายเหมือนเข้าทางตัน กลายเป็นคนที่หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าหากใช้ชีวิตอยู่ในชนบทต่อไป ไม่เพียงแต่ทำให้ชีวิตดีขึ้นไม่ได้ ยังคงอดตายอยู่ในชนบท จึงมีความหวังการอยู่รอดเพียงอันเดียวที่เหลือ คือ เข้าเมืองทำมาหากิน มีวรรณกรรมส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงสังคมคนไทยเชื้อสายจีนชนบท ยังเผยแพร่ความงามความดีของเมือง

เนื่องจากดำรงชีวิตอยู่ในชนบทไม่ได้ และความงามความดีของเมือง ทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าเมืองจากชนบทอย่างกล้าหาญ โดยเด็ดขาด

เช่นเรื่อง โสภณผู้โคดเคี้ยว โรคที่รักษาไม่หาย และลูกจน ๆ ได้บรรยายตัวละครเป็นเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบท ตัวละครที่เป็นเกษตรกรคนไทยเชื้อสายจีนชนบทบางคนในเรื่อง โสภณผู้โคดเคี้ยว โรคที่รักษาไม่หาย และลูกจน ๆ พวกเขาหลังเข้าเมืองทำมาหากิน รู้สึกเมืองไม่เหมือนเมืองที่ความงามความดีของพวกเขาจินตนาการ แต่พวกเขาไม่มีทางถอย ต้องอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก ผิดหวัง และอับยศอดสูต่อไป แล้ววรรณกรรมเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงพ่อที่เฒ่าชรา และน้อง ๆ ที่อายุน้อยอยู่ยังอยู่ในชนบทที่แห้งแล้ง ผ่าความหวังกับพวกเขา พวกเขาจึงต้องอดทนทำงานในสภาพที่โศกเศร้าอย่างน่าเวทนา

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเป็นเงินในวรรณกรรมไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เกิดขึ้นเมื่อมีชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและได้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอันมาก จึงเกิดความสนใจศึกษาความเป็นเงินในวรรณกรรมไทย ดังเช่นมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเป็นเงินในวรรณกรรมไทยก็มีจำนวนไม่น้อย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเป็นเงินในวรรณกรรมไทย ได้ดังนี้

เพ็ญภา หมอนสอาด (๒๕๕๐) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๓ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของชาวจีนและบริบททางประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าว จากการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายช่วงทศวรรษ ๒๕๘๐-๒๕๐๐ มีภาพลักษณ์เป็น “คนอื่น” ผู้ร้าย ศัตรู กลุ่มผู้มีอิทธิพล “คอมมิวนิสต์” คนไม่มีคุณธรรม ต่างจากภาพลักษณ์ของชาวจีนในเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๓ ที่มีภาพลักษณ์เป็น “จีนสมัย” มีการปรับตัวกลายเป็นไทย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในเชื้อชาติจีน และความเป็นเงินของตนเอง คนที่มีคุณธรรม ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี นายทุน นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จทางด้านธุรกิจ และแก้ไขภาพลักษณ์ “คอมมิวนิสต์” ให้ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของชาวจีนที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๓ มีปัจจัยมาจากสภาพการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทางด้านการเมือง ได้แก่ กฎหมายปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ที่ผ่อนคลายลง นโยบายของรัฐบาลที่เน้น

การกีดกันทางเชื้อชาติลดลง แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการสะสมทุน และขยายตัวของกลุ่มทุนเชื้อสายจีน ทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ การเติบโตของกลุ่มทุน การรวมตัวเองสมาคมและองค์กรทางธุรกิจของชาวจีน ที่มีส่วนผลักดันต่อการเติบโตของกลุ่มนายทุน นักธุรกิจจีน ทำให้มีฐานะมั่งคั่งและร่ำรวย จนสามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเปิดกว้างและยอมรับว่าสังคมไทยมีความหลากหลายวัฒนธรรมและเชื้อชาติ ทำให้สังคมไทยยอมรับว่าชาวจีนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยด้วย แม้ว่าแนวคิดความเป็นไทยกระแสหลักที่ถูกเหยียดหยาม ให้ชาวจีนเป็น “คนอื่น” ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยก็ตาม

ธานีวัฒน์ บุญโต (๒๕๔๒) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา โดยศึกษาจากนวนิยายและเรื่องสั้นจำนวน ๔๖ เรื่อง ในด้านภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีน และจุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนที่ปรากฏในวรรณกรรมของ หยก บูรพา มีการนำเสนอเรื่องครอบครัวและเครือญาติ เน้นความผูกพันของบุคคลในครอบครัว ผู้ใหญ่มีสิทธิและอำนาจในเรื่อง การเลือกคู่ครองให้ลูก จึงเป็นการแต่งงานแบบ “คลุมถุงชน” นิยมมีลูกมาก ให้ความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาว ลักษณะครอบครัวส่วนมากเป็นครอบครัวเดี่ยว สถานภาพทางเพศ ผู้ชายเป็นผู้นำ คนในครอบครัวทำงานระบบ “กงสี” และส่งเงินทางโพยก๊วนไปให้ญาติพี่น้องที่อยู่ทางเมืองจีน นับเป็นความผูกพันทางเครือญาติ เรื่องอาหารการกิน นิยมรับประทานเนื้อหมูและผักเป็นอาหารหลัก ส่วนเนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้าม มีค่านิยมการพึ่งตนเอง ความกตัญญูกตเวที มีความเชื่อเรื่องการสร้างดวงซุ้ย ความเชื่อฟ้าดิน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด การศึกษาไม่นิยมให้เรียนหนังสือ ให้เรียนรู้งานจากการปฏิบัติ ประพฤติตนตามกฎหมาย การบันเทิงและการพักผ่อน ชมการแสดงงิ้วและเล่นดนตรี มีความภาคภูมิใจในภาษาแม่ จุดมุ่งหมายในการเขียนวรรณกรรมสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนของ หยก บูรพา พบว่า ผู้เขียนมีความประสงค์จะให้รู้จักวิถีชีวิตชาวจีนในด้านการสร้างฐานะและครอบครัว การประพฤติปฏิบัติและการวางตัว เพื่อจะให้เป็นแบบอย่างอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวัยต่าง ๆ อีกทั้งให้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต คัดค้านธรรมเนียมนิยมบางประการของชาวจีน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนและผสมผสานวัฒนธรรมไทย-จีนได้อย่างเหมาะสม

นิษฐา จันทปัญญาศิลป์ (๒๕๔๑) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย โดยศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่จะนำมาใช้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนสมัยใหม่ โดยการสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาด้านพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนซึ่งสะท้อนอยู่ในนวนิยายเรื่องชาวจีนในเมืองไทย ได้แก่ ต้นสว่างอุ ในจดหมายจากเมืองไทย กิ่ง ในอยู่

กับกิ่ง เป๊าะกิม ในกัตัญญพิศवास ทิฉือ ในไฟต้องลม เฝิง เทียนชื่อ ในกระท่อมไม้ไผ่ และ เหลียง สือพาณิซย์ ในลอลลายมังกร ของนักเขียน ๔ คน คือ โปตัน หยก บูรพา โสภาค สุวรรณ และ ประภัสสร เสวิกุล โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์จากเนื้อหาในนวนิยายและ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่าตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษานี้มีรูปแบบในการดำเนินชีวิต ที่เน้นในเรื่องจริยธรรมเป็นหลัก โดย ต้นสว่างอู๋ กิ่ง และ เหลียง สือพาณิซย์ มีพฤติกรรมจริยธรรม ด้านความมีเหตุผลอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ส่วนจริยธรรมที่เป็นแกนนำความประพฤติกอง เป๊าะกิม ทิฉือ และ เฝิง เทียนชื่อ ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู กตเวทิตะ และความกล้าทาง จริยธรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ การวิจัยได้พบเช่นกันว่า ตัวละครเอกเหล่านั้น ได้แสดงให้เห็น ระดับเหตุผลแห่งการกระทำในภาวะสังคม และจากการวิเคราะห์เนื้อหาในนวนิยาย พบว่ารูปแบบ การดำเนินชีวิตของตัวละครเอกทั้งหมดสามารถจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมได้ ๔ แบบ คือ พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ต้นสว่างอู๋ และ กิ่ง พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ เป๊าะกิม และ เฝิง เทียนชื่อ พฤติกรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการบริหารงาน ได้แก่ เหลียง สือพาณิซย์ ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เขียนพบว่า ทักษะคิดต่อชาวจีนและหลักจริยธรรมของชาวจีนมี ๓ ประการด้วยกัน คือ ทักษะคิดในด้านบวก เป็นของ โสภาค สุวรรณ และ ประภัสสร เสวิกุล ส่วน ทักษะคิดที่ค่อนข้างเป็นไปในทางลบและทักษะคิดที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ได้แก่ โปตัน และ หยก บูรพา ตามลำดับ ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยได้ชี้ให้เห็นข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ในขณะที่เขียนนวนิยาย แต่ละเรื่อง ผู้เขียนทั้ง ๔ คน ได้แสดงบทบาทในการร่วมพัฒนาสังคมด้วยการสอดแทรกสาระที่ สำคัญลงในนวนิยายของตนผ่านทางเนื้อเรื่อง คำบรรยายหรือถ้อยคำสนทนาของตัวละครทั้งทางตรง และทางอ้อม

จตุพร มหาพรหม (๒๕๔๐) ได้ศึกษาตัวละครชายชาวจีนในนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. ๒๕๑๐- ๒๕๓๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวละครชายชาวจีนจำนวน ๔๒ ตัวในนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๗ รวมทั้งสิ้น ๑๖ เรื่อง ในด้านบุคลิกภาพ สถานภาพ และบทบาทของ ตัวละคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านบุคลิกภาพ ตัวละครชายชาวจีนมีลักษณะคล้ายกับชาวจีนที่ พบเห็นได้ในสังคมไทยทั่วไป มีรูปร่างเล็ก สั้นท้วม มีทั้งผิวขาวและผิวเหลือง บางกลุ่มรูปร่าง สูงใหญ่ซึ่งอพยพจากทางตอนเหนือของจีน การแต่งกายส่วนใหญ่แต่งตามฐานะ ตำแหน่งและอาชีพ บางกลุ่มแต่งกายตามวัฒนธรรมของชาวจีนที่ปฏิบัติกันมาในอดีต ลักษณะนิสัยมีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี ปะปนกัน นิสัยที่ดีของตัวละครนั้น ได้ยึดถือตามแบบอย่างบรรพบุรุษที่ปฏิบัติสืบทอดต่อมา ส่วนนิสัยที่ไม่ดีมีสาเหตุมาจากปัญหาทางด้าน ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ด้านสถานภาพและบทบาทของตัวละครชายชาวจีน มี ๓ ด้านดังนี้ คือ ด้านครอบครัว ด้าน

การประกอบอาชีพ และด้านสังคม สถานภาพด้านครอบครัวในฐานะที่เป็นลูก เป็นพ่อและในฐานะสามี ตัวละครประพจน์ทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสม ทั้งนี้เกิดจากสภาพแวดล้อมของครอบครัว ลักษณะนิสัยและภูมิหลังที่แตกต่างกัน สถานภาพด้านการประกอบอาชีพกลุ่มชายชาวจีนที่มีความรู้ดีตัวมา มักประกอบอาชีพอย่างประสบผลสำเร็จ มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้พอพบแบบเลื่อนไหลหมอนใบ มีน้อยคนที่พัฒนาตนเองขึ้นมาจนมีฐานะร่ำรวย ด้านสังคมส่วนมากชาวจีนจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จัดตั้งเป็นสมาคมหรือมูลนิธิต่างๆ มีบทบาทในการช่วยเหลือชาวจีนด้วยกันเอง และผู้ที่ได้รับทุกข์ภัยต่าง ๆ โดยไม่มีการเลือกชั้นวรรณะ ตัวละครชาวจีนในนวนิยายไทย นอกจากจะให้ความเพลิดเพลิน ความบันเทิงแล้วยังทำให้ผู้อ่านรู้จักและเข้าใจวิถีชีวิตของชาวจีนในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยจีน

พัชรี วราศรัย (๒๕๓๗) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๓๓ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องและทัศนคติของนักเขียนที่มีต่อชาวจีนในนวนิยายไทย ผลการวิจัยพบว่านวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยสามารถแบ่งตามเนื้อหาได้ ๒ ประเภท คือนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในชีวิตและนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในแนวขบขัน แต่ละประเภทมีลักษณะเนื้อหาและโครงเรื่องแตกต่างกัน ลักษณะของนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในแนวชีวิตแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนด้านการต่อสู้ชีวิตและนวนิยายที่เสนอภาพชีวิตครอบครัว นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนด้านการต่อสู้ชีวิตให้ภาพชาวจีนที่ขยันขันแข็งมีมานะอดทนต่อความยากลำบากจนสามารถสร้างฐานะจนร่ำรวยได้ ส่วนนวนิยายที่เสนอภาพชีวิตครอบครัวแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในตระกูลเดียวหรือสองตระกูลและระหว่างชาวจีนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในแนวขบขันมีโครงเรื่องธรรมดา ตัวละครมีทั้ง ตัวละครที่แสดงความขบขันและก่อให้เกิดตัวละครอื่นแสดงความขบขัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของนวนิยายประเภทนี้คือการใช้ภาษาที่สามารถสร้างอารมณ์ขบขันได้โดยตรง ภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยให้ภาพชาวจีนแต่ใจซึ่งเป็นชาวจีนส่วนใหญ่ในสังคมไทย ภาพชุมชนชาวจีน ชุมชนที่ใหญ่ที่สุดของชาวจีน ได้แก่ บริเวณสำเพ็งถึงตลาดน้อย ภาพวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายประเพณีต่าง ๆ ที่ยังคงปฏิบัติอยู่ รวมทั้งค่านิยมที่แสดงถึงสถานภาพทางสังคมของเพศชายที่สูงกว่าเพศหญิง นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยยังแสดงทัศนคติของผู้ประพันธ์ในด้านภาพลักษณ์ที่ดีของชาวจีน ความขัดแย้งระหว่างชาวจีนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

จากงานวิจัยที่ศึกษามาสามารถเห็นได้ว่าคนไทยเชื้อสายจีนได้ปรากฏในวรรณกรรมเป็นอันมากและได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง งานวิจัยต่างๆเหล่านี้ได้วิเคราะห์ตัวละครชาวไทยเชื้อสายจีนและสังคมวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมประกอบไปด้วยงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันเทิงคดี ฯลฯ วรรณกรรมกับสังคมต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันอย่างแยกแยะได้ยาก การที่ศึกษาวิจัยวรรณกรรมของประเทศใดนั้นก็เท่ากับว่าได้มีการศึกษาวิจัยสังคมหรือสภาพสังคมไปด้วย ดังนั้นจึงมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมจำนวนไม่น้อย ผู้วิจัยได้รวบรวมมาดังต่อไปนี้

ขนิษฐา ทินวัฒน์ (๒๕๔๕) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ภาพสะท้อนของสังคมด้านการศึกษาและวัฒนธรรมในนวนิยายของดอกไม้มัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของสังคมด้านการศึกษาและวัฒนธรรมในนวนิยายของดอกไม้มัด โดยศึกษาจากนวนิยายของดอกไม้มัดจำนวน ๑๒ เรื่องในช่วง พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๕๓๒ ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนของสังคมด้านการศึกษาแบ่งได้เป็น ๔ ประเด็นคือ การจัดการศึกษา ค่านิยมทางการศึกษาและการดูงานต่างประเทศ ผลของการจัดการศึกษา และการศึกษาของสตรี ส่วนด้านวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นคือ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมการแต่งกายและการไว้ผม การเข้าสมาคม วัฒนธรรมสมัยรัฐนิยม ภาพสะท้อนของสังคมด้านการศึกษาพบว่า ดอกไม้มัดให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเสนอทรศนะว่าประเทศชาติจะเจริญได้ประชาชนได้รับการศึกษาที่ดีและเท่าเทียมกัน ภาพสะท้อนของสังคมด้านวัฒนธรรมพบว่า นวนิยายของดอกไม้มัดสะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมขณะนั้นอย่างต่อเนื่อง โดยเสนอทรศนะว่าแม้อารยธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย แต่ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยยังคงอยู่และผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ดอกไม้มัดสะท้อนภาพการศึกษาและวัฒนธรรมในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของสังคมไทยไว้ในนวนิยายของตน พร้อมทั้งเสนอแนวคิดอันทรงคุณค่าในการปรับเปลี่ยนค่านิยมดังกล่าวให้กลมกลืนกับวิถีชีวิต

จุไรรัตน์ โสพรรณ (๒๕๔๘) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบ้านเทิงคดีของ ลาว คำหอม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ “ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานในบ้านเทิงคดีของลาว คำหอม” ผลการวิจัยพบว่า บ้านเทิงคดีของ ลาว คำหอม สะท้อนภาพชีวิตของชาวอีสาน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชาวอีสานประสบกับปัญหาความยากจน ปัญหาการไร้ที่ดินทำกิน ปัญหา

ภาวะหนี้สิน และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ด้านการศึกษาพบว่า ชาวอีสานขาดโอกาสทางการศึกษาและขาดบุคลากรทางการศึกษา ด้านการเมืองการปกครองพบว่า ชาวอีสานต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาระบบประชาธิปไตย และปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่ม ผู้มีอิทธิพล ด้านศาสนาพบว่า ชาวอีสานส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ยึดมั่นในประเพณีอันดีงาม และด้านบุคลิกลักษณะของชาวอีสานพบว่า ชาวอีสานส่วนใหญ่เป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เป็นคนซื่อมีอารมณ์ขัน เป็นมิตรกับผู้อื่น และตื่นกลัวเจ้านาย ส่วนลักษณะท้องถิ่นนิยมที่ปรากฏในบันทึกคติของ ลาว คำหอม มี ๕ ประการ ได้แก่ ภาษาถิ่น วิถีชีวิต ความเชื่อ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และประเพณี ลักษณะท้องถิ่นนิยมที่ปรากฏแสดงให้เห็นสภาพชีวิต และความรู้สึคนึกคิดของชาวอีสานซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนข้าราชการในนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนปัญหาข้าราชการในนวนิยายของสุวรรณี สุคนธา และศึกษาบทบาททางสังคมของนวนิยายด้านการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาข้าราชการ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการ จำนวน ๑๘ เรื่อง และเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า สุวรรณี สุคนธา เสนอภาพสะท้อนข้าราชการที่เป็นปัญหาไว้ในนวนิยายโดยแยกเสนอปัญหาข้าราชการตามสาเหตุของปัญหาออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากตัวข้าราชการเอง และปัญหาที่เกิดจากระบบราชการ ปัญหาที่เกิดจากตัวข้าราชการเอง เสนอไว้ ๓ ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านอุดมการณ์ ได้สะท้อนถึง ข้าราชการที่ขาดสำนึกในอุดมการณ์ ข้าราชการที่ไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์ ข้าราชการที่เพิกเฉยต่ออุดมการณ์ ส่งผลให้ข้าราชการประพฤติมิชอบ ปัญหาด้านการปฏิบัติหน้าที่ ได้สะท้อนถึง การเบียดบังเวลาราชการ การใช้อำนาจช่วยเหลือพวกพ้อง การรับสินบน การยกยอกทรัพย์สินของทางราชการ การวางอำนาจอยู่เหนือประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และปัญหาด้านรายได้ สะท้อนถึง การมีนิสัยฟุ่มเฟือย และการรับผิดชอบแบบรับภาระครอบครัวทำให้ไม่มีรายได้พอกับรายจ่าย ส่วนปัญหาที่เกิดจากระบบราชการ เสนอไว้ ๒ ด้าน ได้แก่ ระบบงานที่ซ้ำซ้อนทำให้เกิดความล่าช้า และระบบราชการที่ไม่รัดกุม ทำให้เกิดระบบกินตามน้ำ การวิ่งเต้น และการใช้สวัสดิการที่ผิดวัตถุประสงค์ เป็นเหตุให้ข้าราชการแสวงหาผลประโยชน์ สำหรับบทบาทของนวนิยายในการเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาข้าราชการ ผู้เขียนได้นำเสนอผ่านทางกลวิธีการประพันธ์ ๒ วิธี ได้แก่ การเสนอโดยตรงผ่านทางบทสนทนาของตัวละครและบทบรรยายของผู้เขียน และการเสนอโดยอ้อม ผ่านโครงเรื่องและการใช้ตัวละครเปรียบเทียบ ทั้งนี้ผู้เขียนใช้วิธีการเสนอโดยตรงผ่านทางบทสนทนาของตัวละครมากที่สุด

รศลิน นิรันราย (๒๕๔๘) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนเด็กและเยาวชนในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาภาพสะท้อนปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ปรากฏใน นวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ และวิเคราะห์บทบาทของนวนิยาย ม.ล.ศรีฟ้ามหาวรรณ ด้าน เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับ เด็กและเยาวชนจำนวน ๑๘ เรื่อง และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้สะท้อนปัญหาเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้ ปัญหาเด็ก ซึ่งมีสาเหตุมาจากผู้ใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจากผู้ปกครอง ปัญหาเด็กมี สุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง ปัญหาเด็กได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจเนื่องจาก ครอบครัวแตกแยก ปัญหาเด็กที่ถูกกลั่นโหมกแบบใช้ชีวิตประจัญบานความผิด ปัญหาเด็กไม่มีของเล่น ปัญหาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษา ส่วนที่มีสาเหตุจากตัวเด็กเอง ได้แก่ ปัญหาเด็กหนีออกจากบ้าน ปัญหาเยาวชน ซึ่งมีสาเหตุมาจากผู้ใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจากผู้ปกครอง ปัญหาการขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ปัญหาเยาวชนที่เป็นเด็กลูกครึ่งที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ปัญหาเยาวชนถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ส่วนที่มีสาเหตุมาจากตัวเยาวชนเอง ได้แก่ ปัญหาการมี ปมด้อยในเรื่องรูปร่างหน้าและฐานะความเป็นอยู่ ปัญหาเยาวชนผิดหวังในความรัก ปัญหาเยาวชนมี เพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัญหาเยาวชนหลงติดอยู่กับค่านิยมวัตถุ ส่วนบทบาทของนวนิยาย ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ด้านเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนพบว่าผู้เขียนได้เสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาไว้ ๒ ลักษณะ คือ เสนอแนะโดยตรง ซึ่งได้แก่ การเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาผ่าน โครงเรื่องและการสร้างตัวละครคู่เทียบ

นิจนิรันตร์ แจ่มสมบูรณ์ (๒๕๔๖) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมใน วรรณกรรมนิราศของสุนทรภู่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ ภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมนิราศ ของสุนทรภู่ จำนวน ๗ เรื่อง ใน ๕ ด้าน คือ ภาพสะท้อนเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ภาพสะท้อน เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ ภาพสะท้อนเกี่ยวกับศิลปกรรม ภาพสะท้อนเกี่ยวกับการดำรงชีวิต และภาพสะท้อนเกี่ยวกับธรรมชาติ โดยศึกษาจากเอกสารแล้วนำข้อมูลวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมาย และเสนอผลงานการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

ภาพสะท้อนเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ พบว่าขุนนางและประชาชนจะมีความจงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์ประดุจเป็นเจ้าชีวิต เพราะพระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะให้ผู้ใด เจริญด้วย ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทำให้หมด ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ ได้เช่นกัน และยังพบว่า พระมหากษัตริย์ทรง เป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก บำรุงพระพุทธศาสนา โปรดให้มีการสร้างวัด โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของศาสนาพุทธในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ได้เป็นอย่างดี

ภาพสะท้อนเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ พบว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ประชาชนให้ความเคารพเลื่อมใสศรัทธามาก มีการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มาประพฤติปฏิบัติ เช่น การทำบุญตักบาตร การเดินทางไปกราบไหว้นมัสการพระตามอารามต่าง ๆ สำหรับความเชื่อพบว่า สังคมสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เทพ เทวดา เทพารักษ์ ความเชื่อเรื่องของกรรม ความเชื่อเรื่องพระศรีอาริยะ ความเชื่อเรื่องความเป็นอนิจจัง ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ความเชื่อเรื่องของไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องของผีसाง นางไม้ เจ้าป่าเจ้าเขา ความเชื่อในเรื่องของโชคลาง และยังมีความเชื่อในเรื่องของยาอายุวัฒนะอีกด้วย

ภาพสะท้อนเกี่ยวกับศิลปกรรม พบว่า สิ่งก่อสร้างในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร รูปปั้น ได้รับการปั้นแต่งสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ได้อย่างวิจิตรงดงามยิ่ง

ภาพสะท้อนเกี่ยวกับการดำรงชีวิต พบว่า สังคมในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ที่ปรากฏในวรรณกรรม ได้สะท้อนให้เห็นในเรื่องของการสร้างถิ่นที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาหารการกิน การประกอบอาชีพ การคมนาคม การมหรสพ การละเล่น และการเมืองการปกครองไว้อีกด้วย

ภาพสะท้อนเกี่ยวกับธรรมชาติ พบว่า สภาพธรรมชาติในสมัยต้นรัตนโกสินทร์นั้น เป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย สัตว์นานาชนิดทั้งสัตว์น้ำและสัตว์บก ได้แก่ จระเข้ แมงดา ปูปลา เต่า แรด ลิง ชะนี นกยูง และทาก เป็นต้น ส่วนพืชได้แก่พันธุ์ไม้ต่าง ๆ เช่น ต้นโพธิ์ ไทร พิกุล พยอม นมสวรรค์ ต้นทม นมนาง เล็บนาง มะตูม มะเฟือง เป็นต้น ตลอดจนธรรมชาติตามชายฝั่งทะเลที่มีคลื่น หาดทราย กาบหอยที่สวยงาม นอกจากนั้นยังมีพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในป่าตามธรรมชาติ โดยมนุษย์ได้นำมาสกัดเป็นยารักษาโรคชนิดต่าง ๆ มากมาย

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันมาก ขณะที่ สังคมมีอิทธิพลต่อผู้เขียนกับวรรณกรรมนั้นวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมไม่น้อยอยู่เหมือนกัน วรรณกรรมแต่ละรูปแบบมีกลวิธีนำเสนอเรื่องแตกต่างกันไป มีเนื้อหาและวัตถุประสงค์แตกต่างกันตามบริบทของยุคสมัยหรือรสนิยมของผู้อ่าน แต่สิ่งที่ปรากฏในงานเขียนเหล่านี้มีจุดร่วมกันนั่นก็คือ ภาพสะท้อนสังคมหรือความเป็นอยู่ในสังคมล้วนได้ปรากฏในงานเขียนเหล่านี้ทั้งนั้นไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เพราะวรรณกรรมเกิดจากนักเขียนซึ่งเป็นหนึ่งคนที่อยู่ในสังคมและถูกหล่อหลอมด้วยจริยธรรม วัฒนธรรมหรือประเพณีของสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารคดีและบันเทิงคดีประเภทนวนิยาย พบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของกิมหลั่น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของกิมหลั่นเพื่อวิเคราะห์

วรรณกรรมประเภทสารคดีที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของกิมหลัน เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของกิมหลัน

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ (๒๕๔๕) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เนื้อหา จำแนกประเภทหนังสือ และองค์ประกอบของสารคดีสำหรับเด็กอายุ ๖-๑๑ ปี และศึกษาลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก โดยศึกษาจากเรื่องที่ได้รับรางวัลของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๒ จำนวน ๓๔ เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่าสารคดีสำหรับเด็กแบ่งตามเนื้อหาได้เป็น ๖ ประเภท ได้แก่ สารคดีประเภทสัตว์ พืช บุคคล สิ่งของ สถานที่ และทั่วไป มีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา ๒ ลักษณะ คือ กลวิธีการนำเสนอแบบมีตัวละคร และกลวิธีการนำเสนอแบบไม่มีตัวละคร

การศึกษาองค์ประกอบของหนังสือสารคดีสำหรับเด็ก พบว่าประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ส่วนนำเรื่องที่มีกลวิธีการเปิดเรื่อง ๘ วิธี ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุปเรื่อง ที่มีกลวิธีปิดเรื่อง ๑๐ วิธี

สำหรับการศึกษาลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็กพบว่า มีการใช้คำดังนี้ คำมูล คำซ้อน คำซ้ำ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงภาพ คำกริยาแสดงประสบการณ์ คำวิเศษณ์ คำเลียนเสียง คำบอกเล่า ประโยคคำถาม และประโยคขอร้อง ส่วนการเชื่อมโยงความมีทั้งหมด ๑๑ แบบ ความสัมพันธ์ ระหว่างประโยคมี ๕ ลักษณะ โวหารการเขียนใช้บรรยายโวหารมากที่สุด และการใช้ภาพพจน์เป็นแบบอุปมา

ผลการวิจัยโดยรวมสรุปได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็กมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมและโดดเด่น เนื่องจากผู้เขียนรู้จักเลือกใช้องค์ประกอบทางภาษามาเรียบเรียงเนื้อหาเชิงวิชาการได้อย่างลงตัว จึงทำให้สารคดีสำหรับเด็กมีความน่าสนใจและน่าติดตาม

วริศา หุ่นประการ (๒๕๔๕) ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์สารคดี ของ ชีรภาพ โลहितกุล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแหล่งข้อมูลและกลวิธีการนำเสนอสารคดี ของ ชีรภาพ โลहितกุล โดยใช้ข้อมูลจากงานเขียนสารคดีของชีรภาพ โลहितกุลที่พิมพ์รวมเล่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๒ รวมทั้งสิ้น ๒๖๓ เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ด้านแหล่งข้อมูลของเนื้อหา พบว่าชีรภาพ โลहितกุล ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้แก่ กลุ่มแหล่งข้อมูลทางวิชาการประกอบด้วยแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ การเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ชีวิตสัตว์ และกลุ่มแหล่งข้อมูลทาง

ประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์รองของผู้เขียน โดยมากธีรภาพ โลหิตกุล ใช้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่งในการเขียนสารคดีเรื่องหนึ่ง ๆ และเลือกเรื่องที่น่าสนใจได้เหมาะสมแก่เวลาและสภาพสังคม

ด้านกลวิธีการนำเสนอได้ศึกษาการตั้งชื่อเรื่อง การใช้ภาษา การลำดับเรื่อง การแสดงความคิดเห็น และลีลาการเขียน พบว่า

การตั้งชื่อเรื่องใช้วิธีการทั้งหมด ๑๕ วิธี เรียงตามลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สรุปจากสาระสำคัญของเรื่อง การผนวกความคิดหรือความรู้สึกให้เชื่อมโยงกับสถานที่ การผนวกความคิดหรือความรู้สึกเสริมจากชื่อคน กลุ่มชน สัตว์ สิ่งของ การตั้งชื่อเป็นปริศนา การใช้วลีหรือประโยคที่ไม่จบความ การใช้คำวิสามานยนาม การตั้งชื่อตามเส้นทาง การเดินทาง การใช้กลุ่มคำที่น่าจะใช้ด้วยกันมาเรียงต่อกัน การใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้ภาษาสัญลักษณ์ การใช้คำให้ภาพ การใช้คำที่มีความหมายขัดแย้ง การตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง การใช้คำถาม การตั้งชื่อโดยใช้เหตุการณ์เชื่อมโยงกับบุคคลสมัย

การใช้ภาษาพบว่า ใช้ทั้งบรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร ในการสร้างภาพ สร้างอารมณ์ สร้างจินตนาการ และโน้มน้าวชักจูง

การลำดับเรื่องใช้ ๔ วิธีคือ ลำดับตามความสัมพันธ์ของเนื้อหา ลำดับตามเวลาที่เกิดเหตุการณ์ ลำดับตามสถานที่ เล่าเหตุการณ์สลับไปมา ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

การแสดงความคิดเห็น ธีรภาพ โลหิตกุล มีแนวความคิดที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การอนุรักษ์ การท่องเที่ยว การเมืองในประเทศพม่า วัฒนธรรม ส่วนด้านกลวิธีแสดงความคิดเห็นมี ๓ วิธีคือ แสดงความคิดเห็นโดยแฝงไว้ในการเล่าเรื่อง แสดงความคิดเห็นผ่านคำถามและแสดงความคิดเห็นโดยตรง

ลีลาการเขียนงานเขียนของธีรภาพ โลหิตกุล มีจุดเด่นคือ มีการเปิดเรื่องที่เร้าความสนใจ มีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนา ใช้การเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัวทำให้เห็นภาพชัดเจน ยกหรือแทรกเรื่องประกอบการเล่า รวมทั้งที่ใช้คำหรือวลีน่าสนใจและทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่านขบคิดตามจินตนาการของตนเอง

ภรพัศุ สร้อยระย้า (๒๕๔๒) ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ภาษาในงานเขียนสารคดีของมนันยา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียนประเภทสารคดีของมนันยาจำนวน ๑๒ เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า งานเขียนประเภทสารคดีของมนันยาใช้ถ้อยคำได้ถูกหลักการเขียนคือ ใช้ถ้อยคำชัดเจน เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ ใช้คำมีน้ำหนัก สละสลวย มีลักษณะพิเศษในด้านการใช้ภาษาที่เป็นกันเอง และสร้างอารมณ์ขันด้วยถ้อยคำ สำนวน เสียง และความหมาย

การใช้ประโยคส่วนใหญ่เป็นประโยคกระชับขนาดยาว ใช้ประโยคแข็งให้ทราบเป็นหลัก ในการบอกเล่า ใช้ประโยคตั้งเพื่อแนะนำหรือเตือนผู้อ่าน ใช้ประโยคถามเพื่อให้ผู้อ่านติดตามและ ต้องการตอบได้ผู้เขียน โดยที่ประโยคส่วนใหญ่แสดงเจตนาชัดเจน

ด้านการใช้สำนวนโวหารพบว่า มนัสนยานิยมใช้บรรยายโวหารเป็นหลัก ใช้พรรณนาโวหาร รองลงมาใช้เทศนาโวหารเล็กน้อย และนิยมใช้สาธกโวหารกับอุปมาโวหารประกอบโวหารชนิดอื่น โดยใช้วิธีสร้างภาพพจน์ ๔ วิธี ได้แก่ เลียนเสียงธรรมชาติ ใช้ปฏิพากย์ ใช้อธิพจน์ และใช้ บุคลาธิษฐาน ส่วนสำนวนโวหารที่มนัสนยาใช้สร้างอารมณ์ขันคือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร สาธกโวหาร และโวหารเปรียบเทียบ

ด้านการเรียบเรียงงานเขียนพบว่า มนัสนยานิยมเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงภูมิหลังลำดับ ความตามเวลา เมื่อเขียนสารคดีและบทความท่องเที่ยว ลำดับความตามความสัมพันธ์ เมื่อเขียน บทความประเภทเรื่องเล่าจากประสบการณ์ บทความแสดงความคิดเห็น และบทความจากการแปล นิยมเขียนบทลงท้ายด้วยวิธีสรุปประเด็นสำคัญมากที่สุด

การเสนอความรู้และทรรศนะมีความหลากหลาย มีกลวิธีเสนอความรู้ ๗ วิธีคือ แนะนำ ผู้อ่าน อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น แฝงความรู้ไว้ในบทสนทนา แฝงความรู้ไว้ในความคิดเห็น แฝง ความรู้ไว้ในเครื่องหมายงเล็บ ใช้วิธีเปรียบเทียบ และใช้วิธีแทรกเรื่องข้างขึ้น ส่วนการเสนอทัศนะ ๔ วิธีคือ เสนอทรรศนะผ่านบทสนทนา ผ่านคำถาม แฝงความคิดไว้ในการเล่าเรื่องและเสนอ ทรรศนะโดยอ้อม

งานเขียนของมนัสนยาเป็นสารคดีที่มีคุณค่าน่าอ่าน ให้ทั้งสาระและความบันเทิง เพราะมี ลักษณะเด่นที่ใช้ภาษาพูดอย่างเป็นกันเอง เสนอความรู้ เสนอทรรศนะในแง่มุมแปลกใหม่ และเต็มไปด้วยอารมณ์ขัน

วรรณฯ ชัยเลิศ (๒๕๕๑) ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์สารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ชนะ การประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๘ โดยต้องการทราบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลดีเด่นทั้งหมด จากการ ประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ มีลักษณะอย่างไร มีความเหมาะสมกับ เด็กวัยดังกล่าวหรือไม่ โดยพิจารณาคุณค่าของหนังสือเหล่านี้ทำให้ได้รับรางวัล การศึกษาครั้งนี้จะ ทำให้ทราบแนวทางในการเขียนหนังสือ และการปรับปรุงหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น หนังสือที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด เป็นหนังสือประเภทสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ดีเด่น จากการประกวดหนังสือของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ในงานสัปดาห์หนังสือ แห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๓๘ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือประเภทสารคดีสำหรับเด็กก่อน วัยรุ่นทั้ง ๑๒ เล่ม เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาของหนังสือเหล่านี้แล้ว เป็นหนังสือที่ให้ความรู้

เกี่ยวกับวัฒนธรรม และการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเรื่องส่วนมากเป็นไปตามขั้นตอน ผู้เขียนเสนอเรื่องโดยใช้วิธีการบรรยายและอธิบายเป็นหลัก ใช้ภาพประกอบช่วยเสริมความเข้าใจ เนื้อหาและเร้าความสนใจผู้อ่าน

นพรัตน์ คงมาลา (๒๕๓๑) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้ภาษาในสารคดีของวณิช จรุงกิจอนันต์ ระหว่างพ.ศ. 2520-2529 โดยมุ่งศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในสารคดีของวณิช จรุงกิจอนันต์ จากผลงานที่พิมพ์รวมเล่มแล้ว ผลการศึกษาสรุปได้ว่างานเขียนสารคดีของวณิช จรุงกิจอนันต์ มีลักษณะพิเศษในด้านการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความบันเทิงใจ มีการเลือกใช้คำที่เป็นภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นกันเองและไม่เคร่งเครียด ทั้งยังช่วยให้สื่อสารกับผู้อ่านได้ง่าย รวดเร็ว มีการดัดแปลงคำขึ้นใช้ ทำให้ได้คำศัพท์ที่แปลก สะดุดตา มีความกะทัดรัด มีการนำคำมาใช้ร่วมกัน โดยพิจารณาด้านเสียงและความหมายเป็นประการสำคัญ คำเหล่านี้ให้ความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน การนำคำมาใช้ร่วมกันจะช่วยพรรณนา ความรู้สึกหรือกิริยาอาการอย่างละเอียด เน้นให้ข้อความมีความหมายหนักแน่นชัดเจนขึ้น

ในด้านการใช้สำนวน วณิช จรุงกิจอนันต์ ใช้สำนวนไทย เพื่อให้สื่อสารได้รวดเร็ว สร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้อ่านและมีการดัดแปลงสำนวนขึ้นใช้ สำนวนที่ดัดแปลงแล้วมักให้ความรู้สึกขบขันหรือล้อเลียน

การใช้ภาพพจน์ วณิช จรุงกิจอนันต์ นิยมใช้อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และอติพจน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วณิช จรุงกิจอนันต์ มีความสามารถในการใช้ภาษาที่สื่อความเข้าใจ ให้ภาพให้อารมณ์และความรู้สึกได้อย่างดี ทั้งยังมีวิธีพลิกแพลงภาษาใช้ได้อย่างน่าสนใจ ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

จากงานวิจัยที่ได้ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีผู้คนไม่น้อยเลยทีเดียวที่ได้วิจัยเกี่ยวกับสารคดีจากด้านต่างๆ และได้วิเคราะห์อย่างละเอียด จากสารคดีเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาได้ชี้ในด้านต่าง ๆ ให้ผู้อ่านเห็นได้อย่างชัดเจน

สุภิญญา ขจรกิตติยุทธ (๒๕๔๗) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษานวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการด้านกลวิธีการแต่งและจุดมุ่งหมาย โดยเปรียบเทียบนวนิยายกับเอกสารทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการแต่งนวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ของหลวงวิจิตรวาทการมี ๓ วิธี คือ การสร้างเนื้อเรื่องและเรื่องแทรก การสร้างตัวละคร และการสร้างฉาก วิธีแรกประกอบด้วยการสร้างเนื้อเรื่อง และการสร้างเรื่องแทรก โดยเนื้อเรื่องที่สร้างขึ้นมี ๓ ลักษณะ คือ การสร้างเนื้อเรื่องตรงตามประวัติศาสตร์ การดัดแปลงเนื้อเรื่องจากประวัติศาสตร์ และการสมมุติเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ วิธีการสร้างเนื้อเรื่องลักษณะแรกมี ๒ รูปแบบ คือ การสร้างเนื้อเรื่องโดยคงเนื้อหาไว้ตามประวัติศาสตร์

และการสร้างเนื้อเรื่องโดยแต่งเติมรายละเอียดเพียงบางส่วน เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่อง เพื่อสร้างอารมณ์ร่วม และเพื่อสื่อความคิด ลักษณะที่สองเป็นการตัดแปลงเนื้อเรื่องเพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่อง เพื่อเพิ่มบทบาทให้ตัวละครโดดเด่นขึ้น เพื่อสร้างอารมณ์สะเทือนใจ และเพื่อสื่อความคิด ลักษณะที่สามคือการสมมุติเนื้อเรื่องเป็นการสมมุติเพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่อง เพื่อสร้างอารมณ์สะเทือนใจ เพื่อสื่อความคิด และเพื่อดำเนินเรื่องตามความเชื่อถือของผู้แต่ง ส่วนการสร้างเรื่องแทรกมี ๒ แบบ คือ การสร้างเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และการสร้างเรื่องที่เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ วิธีการสร้างเรื่องแทรกแบบแรกมี ๒ ลักษณะคือ การสร้างเรื่องตรงตามประวัติศาสตร์ และการตัดแปลงเรื่องจากประวัติศาสตร์ ส่วนวิธีสร้างเรื่องแทรกแบบที่สองเป็นการสร้างเรื่องตามบุคคลในประวัติศาสตร์ วิธีการสร้างตัวละครมี ๓ ลักษณะ คือ การสร้างตัวละครตรงกับบุคคลในประวัติศาสตร์ การตัดแปลงตัวละครจากบุคคลในประวัติศาสตร์ ลักษณะที่สองเป็นการตัดแปลงตัวละคร เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องเพื่อสร้างอารมณ์สะเทือนใจ เพื่อสื่อความคิด และเพื่อดำเนินเรื่องไปตามความเชื่อถือของผู้แต่งลักษณะที่สามเป็นการสมมุติตัวละครเพื่อสร้างตัวละครดำเนินเรื่องเพื่อสร้างตัวละครคู่พระเอกฝ่ายชายหญิง เพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่อง เพื่อสร้างอารมณ์ร่วม และเพื่อสื่อความคิด วิธีการสร้างฉากมี ๒ ลักษณะ คือ การสร้างจากประวัติศาสตร์ และการตัดแปลงประวัติศาสตร์ จุดมุ่งหมายของผู้แต่ง นอกจากเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านแล้ว ผู้แต่งยังมุ่งหมายที่จะปลูกฝังแนวคิดชาตินิยม เสนอแนวคิดที่มีคุณค่าในการดำเนินชีวิต ปลูกฝังคตินิยมและความเชื่อทางพุทธศาสนา และให้ความรู้แก่ผู้อ่านอีกด้วย

วันจรัตน์ เดชวิสัย (๒๕๔๔) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคมในนวนิยายของทมยันตี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคมในนวนิยายของทมยันตี ในแง่ของบุคลิกภาพด้านพฤติกรรมตัวละคร ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมและผลกระทบของพฤติกรรมตัวละครที่มีปัญหาทางสังคม ซึ่งปรากฏผลดังนี้ บุคลิกภาพด้านพฤติกรรมตัวละคร ทางกาย มีรูปร่างหน้าตาดี มีบุคลิกภาพที่สง่างามและเป็นที่น่าสนใจต่อผู้ที่พบเห็นและเป็นที่น่าสนใจต่อเพศตรงข้ามทุกตัว ทางสติปัญญา ตัวละครเอกส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญา มีเพียง ๒ ตัวเท่านั้น คือ นารถและมธุสรเป็นตัวละครที่จบในระดับปริญญาตรี ซึ่งระดับการศึกษาไม่ได้เป็นเครื่องชี้วัดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม ส่วนด้านการเรียนรู้ ตัวละครเอกทุกตัวจะมีศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สูง ฉลาดมีไหวพริบ สามารถใช้วิจ্ঞาญาณในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และมีความถนัดทางงานศิลปะ ทางจิตใจจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ทิฐิคือร้อน มีความกตัญญู ชอบใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ นอกจากนี้ตัวละครเอกหญิงจะมีความเป็น “ทวิลักษณ์” คือ เป็นกุลสตรีและเป็นสตรียุคใหม่ ตัวละครเอกชายจะ

มีรูปลักษณะที่ชอบเอาเปรียบสตรี ขาดคุณธรรม ทางด้านอารมณ์ มีลักษณะวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ ไม่ร่าเริงสดใส เก็บกด และลักษณะทางอารมณ์ ไม่มั่นคง อ่อนไหวง่าย นอกจากนี้บุคลิกภาพทางกาย ทางสติปัญญาไม่ปรากฏว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมของตัวละครมากนักมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวอยู่บ้าง แต่สภาพทางจิตใจ อารมณ์ มีผลต่อพฤติกรรมตัวละครในการปรับตัวที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวุฒิภาวะทางอารมณ์ ดึงเครียด เก็บกด หรือลักษณะของความถือมั่นยึดมั่น ในลักษณะนิสัยล้วนเป็นปัจจัยสืบเนื่องให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมทั้งสิ้น

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลกระทบของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม ในนวนิยายของทมยันตี ปรากฏว่าตัวละครที่เป็นปัญหาทางสังคมในด้านต่าง ๆ นั้น อิทธิพลของสภาพครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ตัวละครมีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะสภาพครอบครัวแตกแยกและการอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดในเรื่องความประพฤติ ส่วนทางด้านสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การเลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่นหรือการได้รับตัวอย่างที่ไม่ดีจากผู้ใหญ่ ความขัดแย้งในด้านวัฒนธรรม สำหรับความต้องการส่วนบุคคลมาจากความต้องการความรักและกิเลสต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ ผลกระทบจากพฤติกรรมตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคมที่มีต่อตนเองจะพบว่าเป็นไปตามวิบากกรรมที่ตนได้กระทำ ผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนใหญ่เป็นการสร้างปัญหาความวุ่นวายให้แก่ครอบครัวและผู้อื่น ได้รับความเดือดร้อน อันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สังคมขาดระเบียบและส่งผลสืบเนื่องให้สภาพสังคมเสื่อมโทรมลง ดังนั้นวรรณกรรมนวนิยายประเภทชีวิตจริงที่สะท้อนสภาพสังคมเช่นนี้ จึงจำเป็นที่ผู้เขียนต้องสร้างตัวละครให้มีลักษณะสมจริง มีความใกล้เคียงความเป็นจริง เพื่อให้พฤติกรรมของตัวละครดังกล่าวดำเนินไปในรูปแบบที่สมเหตุสมผล อันจะส่งผลให้วรรณกรรมดังกล่าวน่าสนใจและน่าติดตามมากยิ่งขึ้น

เพ็ญจันทร์ มาประชา (๒๕๔๑) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของนิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษานวนิยายของ นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ จำนวน ๑๑ เรื่อง ในด้านภาพสะท้อนสังคม และทัศนคติของผู้เขียนที่ปรากฏในนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ ได้มุ่งสะท้อนภาพสังคมของคนในเมืองหลวงเป็นสำคัญเกี่ยวกับด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านพฤติกรรมของคนในสังคม และด้านปัญหาสังคม โดยเน้นความสำคัญของครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ สมาชิกทุกคนในครอบครัวทำหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นผลทำให้ครอบครัวมีความสุข นอกจากนี้ผู้เขียนได้แสดงทัศนคติต่าง ๆ ของตนผ่านวรรณกรรม ได้แก่ ทัศนคติเกี่ยวกับครอบครัว อาชีพ พฤติกรรมของคนในสังคม และทัศนคติ

เกี่ยวกับปัญหาสังคม โดยมองว่าครอบครัวที่สามีภรรยามีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ในด้านอาชีพทุกอาชีพมีความสำคัญต่อสังคมหากประกอบอาชีพเหล่านั้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนพฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดศีลธรรมจรรยา และความยากจนของคนเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ นอกจากนี้พบว่า ผู้เขียนได้ใช้ภาพสะท้อนสังคมและทรศนะของตนที่เสนอแสดงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น

สัมพันธ รุ่งระวี (๒๕๒๘) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์นวนิยายของทมยันตี มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์เฉพาะที่ใช้นามปากกา “ทมยันตี” เท่านั้น โดยศึกษาวิเคราะห์ในด้านท่วงทำนองแต่ง กลวิธีในการแต่งและโลกทัศน์ด้านค่านิยมและความเชื่อซึ่งปรากฏในนวนิยายที่นำมาศึกษาจำนวน ๑๕ เรื่อง ผลการวิจัยพบว่าทมยันตีมีท่วงทำนองแต่งด้านการใช้ถ้อยคำที่เด่นชัดคือ มีความประณีตในการเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและสถานภาพของตัวละคร มีลักษณะเฉพาะตัวคือนำคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ จากวรรณคดีไทยและวรรณกรรมต่างประเทศมาใช้เป็นโวหารเปรียบเทียบ สำหรับด้านการใช้ประโยคนั้น ทมยันตีนิยมใช้ประโยคก่อนข้างยาวและซับซ้อนเป็นส่วนใหญ่ ในการใช้สำนวนโวหาร ทมยันตีมีความสามารถในการใช้สำนวนโวหารต่าง ๆ บรรยายและพรรณนาความรู้สึกนึกคิดได้อย่างซาบซึ้ง เร้าใจ จี๊ดสะเทือนใจผู้อ่าน ได้อย่างยอดเยี่ยม

ในด้านกลวิธีในการแต่งทมยันตีมีแนวทางในการเล่าเรื่อง การดำเนินเรื่องหลายแบบ แต่ละแบบมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะนิสัยของตัวละคร ส่วนการสร้างตัวละครขึ้นจะคำนึงถึงความสมจริงเป็นเกณฑ์ แม้ว่าตัวละครบางตัวจะมีลักษณะเหนือจริงหรือเกินธรรมชาติของมนุษย์ส่วนใหญ่บ้าง แต่ก็มีความสมจริงตามทรศนะของผู้แต่งอยู่ส่วนหนึ่ง คือตัวเอกฝ่ายหญิงจะมีบุคลิกภาพค่อนข้างแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ตัวเอกฝ่ายชายจะมีลักษณะนิสัยรักเดียวใจเดียว มั่นคง ซื่อสัตย์ต่อภรรยา การเสนอลักษณะนิสัยของตัวละครเหล่านี้ ทมยันตีใช้วิธีที่ผู้แต่งเป็นผู้บรรยายเอง ใช้พฤติกรรมของตัวละครและใช้บทสนทนาของตัวละครในเรื่องที่กล่าวถึงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครนั้น ๆ ซึ่งเป็นกลวิธีที่ทมยันตีนำมาใช้มากกว่าวิธีอื่น ส่วนการสร้างฉาก ทมยันตีมุ่งในด้านความสมจริงเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะความสมจริงในเหตุการณ์ของเรื่องแล้ว ทมยันตีสร้างได้เด่นมาก

ด้านทรศนะเกี่ยวกับค่านิยมที่ปรากฏในนวนิยายนั้น ทมยันตีมีความเห็นว่าค่านิยมบางประการยังมีคุณค่าสมควรปลูกฝังให้มีอยู่ในสำนึกของทุกคน เช่น ค่านิยมด้านความกตัญญู ด้านจริยธรรมและสุนทรียภาพ แต่ค่านิยมด้านการยกย่องผู้มีการศึกษานั้น ทมยันตีมีความเห็นว่าคนที่มีความสามารถในการทำงานได้ผลดี มีความรับผิดชอบสูง มีคุณค่ากว่าคนที่มีความปรีญญาบัตรแต่ขาด

คุณลักษณะดังกล่าว ส่วนค่านิยมด้านวัตถุนั้น ทมยันตีเน้นในเรื่องเงินและมีความเห็นว่าเงินเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา แต่ไม่ควรตกอยู่ใต้อำนาจเงินจนทำให้ชีวิตขาดความสุข เพราะการมีเงินมากไม่ได้แสดงถึงค่าของคนและบางที เงินก็ไม่สามารถจะบันดาลให้ผู้เป็นเจ้าของมีความสุขทางใจได้เสมอไป

ในด้านความเชื่อทางศาสนาส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์นั้น ทมยันตีมีความเชื่อตามแนวทางของพุทธศาสนาคือมนุษย์เกิดมาตามกรรม มีกรรมเป็นเครื่องชักนำและมีกรรมเป็นที่สิ้นสุด มนุษย์ทุกคนมีทั้งความดีและความชั่วคละเคล้ากัน ไม่มีใครดีที่สุดและเลวที่สุด สำหรับความเชื่อด้านไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และโหราศาสตร์ต่าง ๆ ทมยันตีให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งช่วยต่อเชื่อความหวังให้แก่คนที่สิ้นหวังในชีวิตมีโอกาสดูผู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้ต่อไป

สุวรรณ เชื้อนิล (๒๕๒๓) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์นวนิยายเรื่องขุนศึกของไม้เมืองเดิม มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกลวิธีการเขียนของผู้ประพันธ์ในด้าน การสร้างโครงเรื่อง แก่นเรื่อง การดำเนินเรื่องฉาก การสร้างตัวละคร บทสนทนา และวิเคราะห์ท่วงทำนองการเขียนของผู้ประพันธ์ในด้านสำนวนภาษาและสำนวนโวหาร นอกจากนี้ ยังศึกษาสภาพสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องด้วย ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่องขุนศึกเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ผู้ประพันธ์คือไม้เมืองเดิมมีกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจคือ สร้างเรื่องและเหตุการณ์ขึ้นจากเหตุการณ์ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา โครงเรื่องเป็นชีวิตของทหารไทยคนหนึ่งและผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสมัยนั้น แก่นเรื่องของเรื่องนี้เป็นแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักและเน้นที่ความรักชาติเป็นสำคัญ ผู้ประพันธ์ดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาโดยสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในพงศาวดาร สร้างตัวละครต่างๆขึ้นให้มีบทบาทในเรื่อง และกำหนดบทสนทนาตามระดับฐานะของตัวละคร สำหรับท่วงทำนองการเขียนนั้น ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำและสำนวนภาษาที่เหมาะสม ใช้โวหารทั้งการบรรยาย พรรณนา ตลอดจนการอุปมาอุปไมย ส่วนสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องนั้นผู้ประพันธ์ได้เน้นสภาพชีวิตและสังคมตลอดจนวัฒนธรรมชาวบ้านของคนไทยในชนบทให้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน

จากงานวิจัยที่ได้ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีผู้คนไม่น้อยเลยที่ได้วิจัยเกี่ยวกับนวนิยายจากด้านต่าง ๆ และได้วิเคราะห์อย่างละเอียด จากนวนิยายเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาล้วนได้สะท้อนสภาพสังคมให้ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนหรือความเป็นอยู่ของยุคใดสมัยใด